

Natuurtoets

Natuurtoets onderstation Schin op Geul

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Opdrachtgever

ProRail

Status

concept

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets onderstation Schin op Geul

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Projectcode

Datum

Status

22-107

30 mei 2022

concept

Auteur[s]

D. (Donny) Pruijs, F.A. (Floris) Jansen & K. (Kenny) Noorlander

Tweede lezer

M.G. (Mark) Hoksberg

Opdrachtgever

ProRail

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Pruijs, D., F.A. Jansen & K. Noorlander (2022). Natuurtoets onderstation Schin op Geul. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 22-107. Ecogroen bv

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	4
2. Kader en methodiek	7
2.1 Wettelijk kader	7
2.2 Onderzoeksmethode	8
3. Soortbescherming	10
3.1 Zoogdieren	10
3.2 Broedvogels	15
3.3 Reptielen	16
3.4 Amfibieën	18
3.5 Overige soortgroepen	19
4. Gebiedsbescherming	20
4.1 Natura 2000	20
4.2 Natuurnetwerk Nederland	21
5. Houtopstanden	22
6. Bovenwettelijke maatregelen	24
7. Geraadpleegde bronnen	28

Samenvatting

Inleiding

ProRail heeft het voornemen om een onderstation langs het spoor in Schin op Geul te slopen en op een andere locatie nabij station Schin op Geul een nieuw onderstation te bouwen. Hiervoor is geen bestemmingsplanwijziging nodig. De voorgenomen werkzaamheden gaan mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. Ecogroen heeft beoordeeld of uitvoering van het project conflicteert met geldende natuurwetgeving. Dit rapport geeft de resultaten van het onderzoek weer en adviseert over eventuele vervolgstappen.

Soortbescherming

- In de omgeving van de slooplocatie is een dassenburcht aanwezig. De omgeving rond de beide projectlocaties vormt bovendien leefgebied van dassen. De voorgenomen werkzaamheden kunnen ertoe leiden dat deze vaste verblijfplaats zijn functie verliest.
- Het projectgebied en de directe omgeving vormt leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis. Als gevolg van de werkzaamheden worden mogelijk individuen verstoord of geschaad, ook kunnen vaste verblijfplaatsen verloren gaan en wordt leefgebied van deze soorten (tijdelijk) aangetast.
- Binnen de invloedssfeer van het project zijn tijdens aanvullend onderzoek geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Ook zijn er in en rond het projectgebied geen essentiële vliegroutes of onmisbare foerageergebieden aanwezig. Wel zijn er migrerende en foeragerende vleermuizen aangetroffen die kunnen worden verstoord door verlichting. Dit kan worden voorkomen door het treffen van voorzorgsmaatregelen.
- In het projectgebied is broedbiotoop van algemene vogelsoorten aanwezig en/of te verwachten.
- Er bevinden zich geen jaarrond beschermde nesten binnen de invloedssfeer van het project. Vervolgstappen ten aanzien van vogels met een jaarrond beschermd nest zijn niet aan de orde.
- Binnen de invloedssfeer van het project is de aanwezigheid van bevers of verblijfplaatsen van bever uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van bever zijn niet aan de orde.
- De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van eekhoorn binnen de invloedssfeer van het project is uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van eekhoorn zijn niet aan de orde.
- In het projectgebied zijn verblijf- en rustplaatsen van algemene zoogdieren aanwezig en/of te verwachten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling geldt.
- Het projectgebied wordt mogelijk gebruikt door overwinterende amfibieën als kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling geldt.
- In het projectgebied zijn geen beschermde standplaatsen van flora of verblijfplaatsen van amfibieën, vissen, ongewervelden of andere zoogdieren aangetroffen of te verwachten.

Gebiedsbescherming

- Het projectgebied ligt niet binnen Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Geuldal op een afstand van circa 300 meter. Vanwege de afstand, de tussenliggende infrastructuur en bebouwing en het feit dat het Natura 2000-gebied in een dal is gelegen zijn negatieve gevolgen - met uitzondering van het onderdeel stikstof- voor het Natura 2000-gebied Geuldal uitgesloten.
- Het projectgebied ligt niet binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde onderdeel van het natuurnetwerk ligt op circa 200 meter afstand. Voor het voornemen is geen bestemmingsplanwijziging aan de orde waardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN geborgd blijven. Een nadere toetsing aan het NNN is niet aan de orde.

Houtopstanden

- Ter plaatse van de locatie met beoogde nieuwbouw van het onderstation is sprake van de kap van bomen. De te kappen oppervlakte is ongeveer 6 are. De te kappen bomen maken deel uit van een onder de Wnb beschermde houtopstand van ongeveer 100 are. Voor de kap geldt een meldingsplicht bij de provincie Limburg en een herplantplicht.

Advies en aanbevelingen

- Voor de werkzaamheden op de slooplocatie wordt geadviseerd een ontheffing aan te vragen voor het verloren gaan van een verblijfplaats van das en mitigerende maatregelen te treffen. Op de nieuwbouwlocatie wordt geadviseerd om werkzaamheden overdag uit te voeren zodat foeragerende dassen uit de omgeving niet worden verstoord.
- Op de nieuwbouwlocatie wordt geadviseerd om een ontheffing aan te vragen voor het schade van individuen en het verloren gaan van leefgebied met vaste verblijfplaatsen van hazelworm en levendbarende hagedis en mitigerende maatregelen te treffen. Eventueel kan de sloop van het bestaande onderstation door het toepassen van een aangepaste werkwijze zonder een ontheffing Wnb uitgevoerd worden. Deze werkwijze dient dan wel opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.
- Alle werkzaamheden dienen zoveel mogelijk overdag plaats te vinden om lichtverstoring van nabij het projectgebied migrerende en foeragerende vleermuizen te voorkomen.
- Bomen en struiken binnen en rond het projectgebied vormen broedbiotoop voor algemene broedvogels zoals winterkoning, merel en heggenmus. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Door de begroeiing buiten de broedtijd (half maart-juli) te verwijderen kan schade en overtreding van verbodsartikelen voorkomen worden. Indien er buiten de periode half november-half februari gewerkt wordt, adviseren we om de begroeiing voorafgaand aan het broedseizoen te verwijderen, zodat er tijdens de werkzaamheden geen broedhabitat voor vogels aanwezig is.
- Omdat het project mogelijk effect heeft op stikstof gevoelige habitattypen en/of leefgebieden adviseren wij een AERIUS-berekening uit te voeren.
- De voorgenomen kap dient te worden gemeld bij de provincie Limburg (provincie Limburg, 2022). Bovendien geldt voor de kap een herplantplicht. De kapmelding dient minimaal 6 weken voor aanvang van de werkzaamheden te worden ingediend. De gekapte oppervlakte dient op dezelfde grond te worden gecompenseerd door herplant. De herbplanting dient binnen drie jaar te worden uitgevoerd.

Tabel Overzicht van vervolgstappen in het kader van de Wnb.

Onderdeel	Vervolgstappen
Vleermuizen (foeragerend, migrerend)	Mitigerende maatregelen
Das	Aanvraag ontheffing en mitigerende maatregelen op de slooplocatie; Op de nieuwbouwlocatie verstoring foeragerende dassen voorkomen door overdag te werken
Hazelworm	Ontheffingsaanvraag en mitigerende maatregelen op de nieuwbouwlocatie, werken op basis van een ecologisch werkprotocol op de slooplocatie.
Levendbarende hagedis	Ontheffingsaanvraag en mitigerende maatregelen op de nieuwbouwlocatie, werken op basis van een ecologisch werkprotocol op de slooplocatie.
Broedvogels	Verstoring tijdens broedseizoen voorkomen, broedvogelcontrole bij werkzaamheden in de periode februari - oktober
Natura 2000	Stikstofberekening
Houtopstanden	Uitvoeren kapmelding en herbeplanting

Bovenwettelijke maatregelen

- Rondom het projectgebied is de biodiversiteit redelijk ontwikkeld. Door de verscheidenheid in de aanwezige beplanting hebben diverse soortgroepen de mogelijkheid om zich te vestigen. Er is gekeken naar mogelijkheden om binnen de bestaande plannen de biodiversiteit verder te versterken. Hierbij kan er gedacht worden aan de aanleg van takkenrillen in de bosschages langs het spoor, het inbouwen of aanbrengen van vogel- en vleermuiskasten en kleine aanpassingen aan het bouwontwerp van het nieuwe onderstation. Door deze maatregelen uit te voeren wordt de aanwezigheid van verschillende soortgroepen gestimuleerd en wordt de biodiversiteit rondom het projectgebied verhoogd.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

ProRail heeft het voornemen om een onderstation langs het spoor in Schin op Geul te slopen en op een andere locatie nabij station Schin op Geul een nieuw onderstation te bouwen. Voor de werkzaamheden is geen bestemmingsplanwijziging nodig. De voorgenomen werkzaamheden gaan mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. De Wet natuurbescherming verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In opdracht van ProRail heeft Eco-groen daarom in 2020 een quickscan natuurtoets (Pruijs 2020) en aanvullend soortenonderzoek (Noorlander, 2021) uitgevoerd om inzicht te krijgen in mogelijke effecten op aanwezige natuurwaarden die kunnen optreden door de beoogde werkzaamheden. Aanvullend zijn in deze quickscan enkele bovenwettelijke maatregelen opgenomen, met als doel de natuurwaarden rond het projectgebied te verbeteren.

Actualisatie 2022

Ter plaatse van het nieuw te bouwen onderstation heeft een scopewijziging plaatsgevonden ten opzichte van de situatie zoals deze in 2020 bekend was: het projectgebied voor de nieuwbouw is uitgebreid. De uitbreiding betreft een extra stuk spoortalud dat dient te worden ontgraven. Daarom is in 2022 een quickscan natuurtoets uitgevoerd voor het betreffende deel van het projectgebied. De resultaten van het complete projectgebied zijn opgenomen in de voorliggende rapportage. Hiermee is de natuurtoets compleet.

Dit rapport gaat eerst in op de ligging van het projectgebied en de beoogde ontwikkeling (§1.2). Hoofdstuk 2 beschrijft het wettelijk kader en de onderzoeksmethodiek. Vervolgens wordt een effectanalyse en -beoordeling gegeven ten aanzien van beschermde soorten (hoofdstuk 3) en beschermde gebieden (hoofdstuk 4). Hoofdstuk 5 gaat in op de regels ten aanzien van het kappen van bomen die behoren tot een onder de Wnb beschermde houtopstand. Bovenwettelijke maatregelen om de biodiversiteit te bevorderen zijn beschreven in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 omvat een lijst met geraadpleegde bronnen.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Sloop huidig onderstation

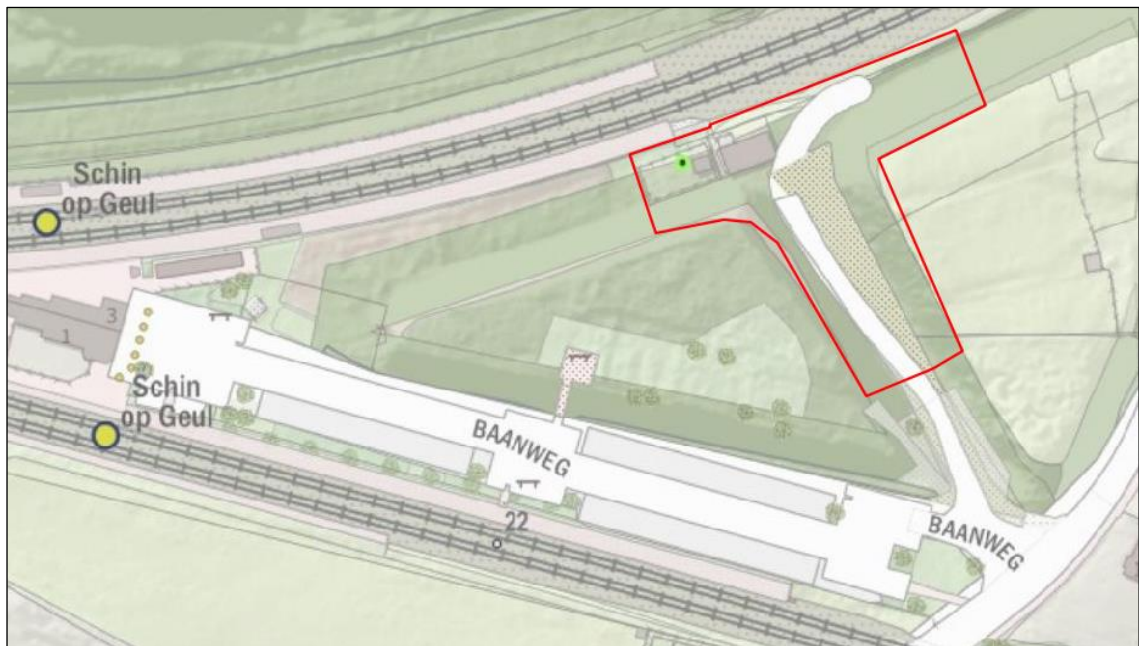
Het huidige onderstation is gelegen langs het spoor, ter hoogte van het Kerkeveld te Schin op Geul (figuur 1.1, rood omlijnd). Het bestaat uit een bakstenen gebouw met dakpannen en ligt aan de zuidoostzijde van het spoor. Om het gebouw heen staat een hekwerk. Rond het onderstation en langs het spoor is opgaand groen aanwezig in de vorm van bomen en struiken, ook liggen her en der stammen en takkenrillen. Het opgaand groen rondom het onderstation wordt onderhouden, evenals het groen aan beide zijden (ongeveer 5 meter) van het spoor. Het gebouw wordt volgens de plannen gesloopt. De werkzaamheden vinden vanaf de spoorzijde plaats. Er wordt bij de werkzaamheden een klein deel van het opgaand groen rondom het onderstation verwijderd.

Realisatie nieuw onderstation

Het nieuw te bouwen onderstation ligt ten oosten van station Schin op Geul (figuur 1.1, blauw omlijnd), op circa 300 meter ten zuidwesten van het huidige onderstation. De actuele begrenzing van het projectgebied van de nieuwbouw is indicatief aangeduid in figuur 1.2 (pagina 6). Het projectgebied ligt naast het spoor en bestaat uit spoorbermen met gras en de taluds van de spoordijk, begroeid met bomen en struiken. Binnen de begrenzing staat een te behouden gebouw met daaraan een onderstation. Het gebouw is via een toegangspad vanaf de Baanweg ontsloten. De nieuwbouw bestaat uit transformatorruimten, een HS-ruimte en een LS-ruimte. Voorafgaand aan de nieuwbouw wordt een fundament in de spoorkade aangebracht. Hiervoor wordt een deel van het talud ontgraven en een grondkerende wand geplaatst. Rond de nieuwe gebouwen wordt straatverharding aangebracht (figuur 1.3). Voor de werkzaamheden zullen enkele bomen en struiken worden verwijderd. De werkzaamheden vinden plaats vanaf de weg, via het bestaande toegangspad en vanaf het spoor.

Figuur 1.1 Luchtfoto van het projectgebied met locatie te verwijderen onderstation (rood omlijnd) en locatie nieuwbouw onderstation (blauw omlijnd). Bron luchtfoto: PDOK.

Figuur 1.2 Projectgebied nieuwbouw onderstation Schin op Geul (indicatief, rood omlijnd). Bron achtergrond: PDOK.

Figuur 1.3 Kaart met beoogde nieuwbouw bestaande uit transformatorruimten, HS-ruimte en LS-ruimte naast bestaande bebouwing (G441). Rond de gebouwen komt verharding (grijs vlak). De blauwe lijn markeert de grondkerende wand. Bron: ProRail.

2. Kader en methodiek

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden (Overheid 2022a). Onderstaand kader 2.1 geeft een samenvatting van de relevante wetteksten. Voor de volledige wetttekst van de Wnb wordt verwezen naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>. Op terrein van ProRail is het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) het bevoegd gezag met betrekking tot de Wet natuurbescherming. Bij de beoordeling ten aanzien van beschermde soorten is daarom niet de soortenlijst van de provincie Limburg gebruikt, maar de lijst die de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) hanteert.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet natuurbescherming (ook: Wnb) kent een zorgplicht voor natuur en soorten. De zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor beschermde gebieden, in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een beschermd gebied of voor in het wild levende soorten, laat deze handelingen achterwege of voorkomt de gevolgen. Dit laatste kan door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van (een maatregelen in het kader van) zorgplicht is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Natura 2000 (hoofdstuk 2)

Hoofdstuk 2 regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR). Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor de bescherming van natuurlijke habitats, habitats van soorten en leefgebieden van vogels. Artikelen 2.1 tot en met 2.11 van de Wet regelen de bescherming van (de doelen voor) Natura 2000-gebieden. Artikel 2.7 verplicht om vooraf te beoordelen of plannen en projecten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve gevolgen kunnen hebben op de voor deze gebieden geformuleerde doelen. Als uit de beoordeling blijkt dat geen significant negatieve gevolgen optreden dan kan een plan worden vastgesteld of is een vergunning voor een project niet nodig. Zijn significant negatieve gevolgen niet uit te sluiten dan is een nadere beoordeling nodig. Artikel 2.8 bevat de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan voor het vaststellen van een plan of het verlenen van een vergunning. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of handeling plaatsvindt, soms is dat het Rijk.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 3.5.
- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor geen vrijstelling geldt.
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

Indien effecten niet zijn uit te sluiten moet -voorafgaand aan het vaststellen van een plan- zijn beoordeeld of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing. Als er aantoonbaar uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing dan kan het plan worden vastgesteld. Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken, aan welk wet- telijk belang wordt voldaan en dat de staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt.

Houtopstanden (hoofdstuk 4)

Hoofdstuk 4 regelt de bescherming van houtopstanden. Een bij Wet beschermde houtopstand betreft een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend buiten de bebouwde kom, die een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. Voor het kappen (van een deel) van een beschermde houtopstand geldt meld- (artikel 4.2) en herplantplicht (artikel 4.3). Er geldt een verbod op de kap als het voornemen daartoe niet (maximaal een jaar en minimaal een maand) vooraf is gemeld bij bevoegd gezag. Binnen drie jaar moet dezelfde grond op bosbouwkundig verantwoorde wijze zijn herbeplant. De gemeenteraad stelt de grens bebouwde kom Wet natuurbescherming vast. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Provinciale staten kunnen in de provinciale verordening regels opnemen over de mel- ding en de herplant, zoals herplant op andere gronden dan waar de (deels) gevelde opstand stond.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Overheid 2022b) en uitgewerkt in provinciale verordeningen.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuur- netwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezen- lijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omge- vingsvergunningen waarbij in bepaalde gevallen wordt afgeweken van het bestemmingsplan. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen of nabij het NNN, waarbij een nieuw bestemmingsplan wordt vastge- steld of een omgevingsvergunning wordt verleend waarbij in bepaalde gevallen wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee-tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen en verankerd in de bestemmingsplan- nen. Indien geen sprake is van een nieuw vast te stellen bestemmingsplan, dan wel dat een omgevings- vergunning voor afwijken bestemmingsplan niet vereist is, is toetsing aan het NNN niet aan de orde.

2.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende natuurtoets is gebaseerd op literatuur- en veldonderzoek. Het literatuuronderzoek be- staat uit een raadpleging (18 december 2020) van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Bij raadpleging van de NDFF is gekeken naar verspreidingsgegevens van de afgelopen tien jaar. Ook is be- paald of het projectgebied in de nabijheid van NNN-gebieden en/of Natura 2000-gebieden ligt.

Het literatuuronderzoek heeft de basis gevormd voor het veldbezoek, dat is uitgevoerd op 19 december 2020 (licht bewolkt, droog, weinig wind en 12 °C). Het projectgebied en de directe omgeving (ongeveer 50 meter om het projectgebied) zijn onderzocht door een ecooloog van Ecogroen.

De bevindingen tijdens de quickscan gaven aanleiding om aanvullend onderzoek uit te voeren naar de functie van het projectgebied voor vleermuizen, levendbarende hagedis en hazelworm. Dit onderzoek is

uitgevoerd in 2021. Aanvullend vleermuisonderzoek is uitgevoerd volgens het landelijke Vleermuisprotocol van het Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging. Aanvullend onderzoek naar reptielen is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus en de kennisdocumenten van BIJ12. Voor een gedetailleerde methodebeschrijving wordt verwezen naar de notitie Aanvullend soortenonderzoek onderstation Schin op Geul, Zuid Limburg (Noorlander, 2021).

Actualisatie 2022

Voor de actualisatie van de natuurtoets is de NDFF in april en mei 2022 opnieuw geraadpleegd voor de meest actuele waarnemingen van beschermde soorten. Ook is de uitbreiding van het projectgebied geïnspecteerd door een ecooloog van Ecogroen tijdens een veldbezoek, uitgevoerd op 24 april 2022 (helder, droog, matige wind en 16 °C).

Tijdens de veldbezoeken is er zowel binnenin, als rondom het projectgebied aandacht besteed aan (mogelijk) aanwezige beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming. Vervolgens is bepaald welke (mogelijk) negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden kunnen ontstaan door uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden.

3. Soortbescherming

3.1 Zoogdieren

Zoogdieren van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (art. 3.5 Wnb)

Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Kader 3.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven/ zomerverblijven, baltslocaties/ paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen vleermuizen

Locatie te verwijderen onderstation (rode lijnen figuur 1.1)

Op de slooplocatie zijn de potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen onderzocht. Het onderzoek was gericht op het te slopen onderstation, waarin openingen onder dakpannen aan de kopse kanten aanwezig zijn die vleermuizen toegang tot verblijfplaatsen kunnen bieden (figuur 3.1). In en rond de slooplocatie zijn geen andere gebouwen of bomen aanwezig die vleermuizen een verblijfplaats kunnen bieden. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn op deze locatie geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen (Noorlander, 2021). Vervolgstappen ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn op deze locatie niet aan de orde.

Figuur 3.1 Binnen het huidige onderstation is onder de dakpannen aan de kopse kanten van het gebouw (rode pijl) potentie voor vleermuisverblijfplaatsen aanwezig. Bron foto: Ecogroen.

Locatie nieuwbouw onderstation (blauwe lijnen figuur 1.1)

Op de nieuwbouwlocatie zijn in het projectgebied tijdens de veldbezoeken geen bomen aangetroffen met potentie voor vleermuis verblijfplaatsen. Verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen zijn in dit deel van het projectgebied uitgesloten.

Naast het projectgebied, op circa 10 meter afstand van het nieuw te bouwen onderstation, is een gebouw aanwezig met diverse spouwgaten (figuur 3.2). Deze spouwgaten kunnen vleermuizen als gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis toegang bieden tot verblijfplaatsen in de spouwmuur. Omdat dit gebouw behouden blijft is het fysiek aantasten van verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand uitgesloten. Om te bepalen of er sprake kan zijn van het verstoren van vleermuizen in het gebouw is in 2021 aanvullend onderzoek uitgevoerd. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn ook op deze locatie geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen (Noorlander, 2021). Vervolgstappen ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn op deze locatie niet aan de orde.

Figuur 3.2 Binnen het gebouw naast het projectgebied waar een nieuw onderstation wordt gerealiseerd zijn spouwgaten aanwezig die toegang bieden tot de spouwmuur en kan dienen als vleermuisverblijfplaats. Bron foto: Ecogroen.

Vliegroutes vleermuizen

De bosschages langs het spoor vormen een lijnvormig element dat door vleermuizen als vliegroute kan worden gebruikt. Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek zijn hier migrerende exemplaren van laatvlieger en gewone dwergvleermuis aangetroffen (Noorlander, 2021). Een klein deel van deze bosschage ligt binnen het projectgebied van het nieuwe onderstation en zal worden gekapt om de nieuwbouw mogelijk te maken. Omdat er in de omgeving diverse vergelijkbare lijnvormige elementen met opgaande bomen aanwezig zijn, vormen de bomen binnen het projectgebied geen essentiële vliegroute. Vleermuizen kunnen bij voorbeeld de opgaande bomen aan de noordkant van de spoorbaan gebruiken als alternatief. Bovendien blijft de structuur van opgaand bos aan de zuidkant van het spoor grotendeels intact. Er is bij de werkzaamheden geen schade aan essentiële vliegroutes van vleermuizen.

Er kan wel sprake zijn van verstoring van migrerende vleermuizen wanneer er tussen zonsondergang en zonsopkomst wordt gewerkt en er bouwverlichting wordt toegepast die uitstraalt op de omgeving. Verstoring van vleermuizen is niet toegestaan. Tijdens de werkzaamheden dient verstoring van migrerende vleermuizen vermeden te worden door uitstralende lichtbronnen op de mogelijke vliegroute in de actieve periode van vleermuizen (maart – oktober) te voorkomen. Negatief effect op vliegroutes van vleermuizen is in dat geval niet aan de orde.

Foerageergebieden vleermuizen

Het aanvullend onderzoek heeft uitgewezen dat het projectgebied en de omgeving foerageergebied vormt voor vleermuissoorten als laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Echter zijn er in de omgeving voldoende alternatieve locaties waar vleermuizen kunnen foerageren. Doordat vleermuizen uit kunnen wijken naar de omliggende open plaatsen wordt geen essentieel foerageergebied aangetast. Vervolgstappen ten aanzien van foerageergebieden voor vleermuizen zijn niet aan de orde.

Bever

In de omgeving van het projectgebied zijn diverse waarnemingen van bever bekend (NDFF, 2022). Deze concentreren zich langs de Geul. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn gedaan op een afstand van circa 350 meter ten zuidwesten van de nieuwbouwlocatie, langs de Geul ten zuiden van de Graafstraat in Schin op Geul. Het betreft hier waarnemingen van individuen, niet van verblijfplaatsen.

Bever komt voor in overgangsgebieden tussen water en land, zoals moerassen en oeverzones van beken, rivieren en meren. Ze hebben hun verblijfplaats in holen of in burchten. Ze graven hun holen vanaf onder het wateroppervlak de oeverzone in. In het droge deel van de oever wordt de slaapplek aangelegd. De bever leeft solitair of in een kleine familiegroep. Het territorium beslaat tussen de 100 meter en 3 kilometer van de oeverzone (Zoogdiervereniging, 2022).

Binnen het projectgebied en in de directe omgeving zijn tijdens de veldbezoeken geen bevers of (knaag)sporen van bever aangetroffen. Het leefgebied van bevers bevindt zich langs de oeverzones van de geul. Gezien het ontbreken van sporen, de afstand tot geschikt leefgebied en de aanwezigheid van een brede zone met bebouwing en infrastructuur tussen het projectgebied en de oeverzones van de Geul wordt de aanwezigheid van bever binnen de invloedssfeer van het project uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van bever zijn niet aan de orde.

Overige zoogdieren van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn

Op basis van de veldbezoeken, bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2020) en terreinkenmerken, worden geen vaste rust- en voortplantingsplaatsen van overige zoogdieren van de Habitatrichtlijn en verdragen van Bern en Bonn (zoals otter) verwacht. Vervolgstappen met betrekking tot deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde zoogdieren (art. 3.10 Wnb), zonder vrijstelling

Das

In de omgeving van het projectgebied zijn tientallen waarnemingen van das bekend (<5 jaar oud). De dichtstbijzijnde waarnemingen van das zijn gedaan langs de spoorbaan op ongeveer 100 meter van de slooplocatie. Het gaat om waarnemingen van ter plaatse aanwezige individuen.

De das leeft in gebieden waarbinnen verschillende biotopen op korte afstand van elkaar aanwezig zijn. Doorgaans zijn dit hoger gelegen, drogere gronden waar dekking aanwezig is en lager gelegen vochtige gronden die als voedselgebied dienen. De soort komt vaak voor in kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen. De das huisvest zich normaliter in burchten op hoger gelegen gronden en foerageert in de omgeving tot 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Foerageergebied kan bestaan uit bosbodems, bemeste graslanden, (maïs)akkers, hoogstamboomgaarden en ruigten (BIJ12, 2017a).

Locatie te verwijderen onderstation

In de omgeving van het te verwijderen onderstation is tijdens de veldbezoeken een dassenburcht met in de nabijheid enkele vluchtpijpen aangetroffen (figuur 3.3). De burcht ligt op 25 meter ten zuiden van de slooplocatie. Vanaf de burcht loopt min of meer parallel aan de spoorbaan een wissel over het spoortaalud. De wissel wordt door dassen gebruikt om te migreren tussen burcht en omliggend foerageergebied (Noorlander, 2021).

Bij de voorgenomen werkzaamheden is geen sprake van fysieke schade aan de dassenburcht. Ook is er geen sprake van het permanent verloren gaan van functioneel leefgebied van dassen als gevolg van de voorgenomen sloop. Het te slopen gebouw heeft geen functie voor dassen en in de omgeving is in ruime mate alternatief foerageergebied aanwezig. Wel kan de functionaliteit van de burcht worden aangetast als gevolg van verstoring door geluid van machines, het toepassen van bouwverlichting en menselijke aanwezigheid. Deze verstoring kan tot leiden dat de burcht in onbruik raakt. Omdat de burcht zich binnen 50 meter van de projectlocatie bevindt kan er zowel overdag als 's nachts sprake zijn van een negatief effect op de functionaliteit van de burcht (BIJ12, 2017a).

Omdat de werkzaamheden binnen 20 meter van de burcht worden uitgevoerd en omdat er bij de sloop grond-bereidende machines worden ingezet is de verwachting dat er tijdens de duur van de werkzaamheden (tijdelijk) verstoring optreedt, die tot gevolg heeft dat de burcht permanent verlaten wordt. Dit staat gelijk aan het fysiek ontnemen van een vaste voortplantings- of rustplaats. Dit is strijdig met artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming. Geadviseerd wordt om voorafgaand aan de werkzaamheden een ontheffing van de Wnb aan te vragen voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van das en tijdens de werkzaamheden mitigerende maatregelen te treffen.

Locatie nieuwbouw onderstation

In de omgeving van het nieuw te bouwen onderstation zijn tijdens het aanvullende veldbezoek in 2022 geen vaste rust- en verblijfplaatsen van das aangetroffen binnen een straal van 200 meter rond het projectgebied. Er is daarom geen sprake van negatieve effecten op vaste voortplantings- of rustplaatsen van das. Het terrein rond deze locatie kan wel 's nachts door dassen worden gebruikt als foerageergebied. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden bij daglicht uit te voeren. Op deze manier blijft eventuele schade aan migrerende of foeragerende dassen tot een minimum beperkt.

Figuur 3.3 Locatie dassenburcht (oranje stip) en wissel (zwarte stippellijn) ten opzichte van de slooplocatie (rood omlijnd). Bron achtergrond: PDOK.

Eekhoorn

In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen van eekhoorn bekend. De soort wordt in de periode 2019-2022 regelmatig waargenomen in het dorp Schin op Geul, de dichtstbijzijnde waarneming ter hoogte van de Vinkenbergstraat op ongeveer 75 meter ten zuiden van de geplande nieuwbouw. Oudere waarnemingen duiden op de aanwezigheid van eekhoorn in de bosschages aan weerszijden van het spoor (NDFF, 2022).

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. De afmetingen van het leefgebied van eekhoorn variëren sterk; groottes van 2 tot 50 hectare zijn bekend. Verblijfplaatsen van eekhoorn bevinden zich doorgaans in bomen. Als verblijfplaats dienen holtes in bomen, bolvormige nesten en soms verlaten kraaien- of eksternesten. In een territorium gebruiken eekhoorns vaak één hoofdnest met daarnaast enkele reservenesten die afwisselend gebruikt worden (Zoogdiervereniging, 2022).

Tijdens de veldbezoeken is het projectgebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van eekhoorns, sporen van eekhoorn zoals voedselresten en nesten van eekhoorn in bomen. Hierbij zijn in het bijzonder de te kappen bomen op de nieuwbouwlocatie onderzocht. Binnen het projectgebied zijn zowel rond de slooplocatie als op de nieuwbouwlocatie geen nesten van eekhoorn in bomen aangetroffen. Er zijn ook geen andere indicaties dat er zich binnen de invloedssfeer van het project vaste voortplantings- of rustplaatsen of functioneel leefgebied van eekhoorn bevinden. Vervolgstappen ten aanzien van eekhoorn zijn niet aan de orde.

Overige nationaal beschermde zoogdieren (art. 3.10 Wnb)

In het projectgebied zijn geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen van overige nationaal beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt (zoals boom- en steenmarter) aangetroffen of te verwachten. Vervolgstappen met betrekking tot overige nationaal beschermde soorten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling van verbodsbepalingen van de Wnb geldt, zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde zoogdieren (art. 3.10 Wnb) met vrijstelling

In het projectgebied zijn vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdiersoorten zoals huisspitsmuis en bosmuis aangetroffen en/of te verwachten. Bij de voorgenomen ontwikkelingen kunnen enkele verblijfplaatsen en/of exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. Bij ruimtelijke inrichting of kleinschalige bouwactiviteiten met inbegrip van het daaropvolgende gebruik geldt voor deze soorten automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan deze categorie zoogdieren kan geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk buiten de voortplantingsperiode (maart-augustus) uit te voeren. De minst schadelijke periode is september-november (mits vorstvrij). Bij de kap van bomen en het uitvoeren van grondverzet wordt geadviseerd op één kant op te werken zodat grondgebonden zoogdieren de mogelijkheid hebben om het projectgebied te ontvluchten. Hiermee wordt invulling gegeven aan de wettelijke zorgplicht.

3.2 Broedvogels

Van veel broedvogels zijn nesten alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaar-rond beschermd zijn (zie kader 3.3).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen (< 5 jaar oud) bekend van vogels met een jaarrond beschermd nest. In de categorie roofvogels betreft het waarnemingen van boomvalk, buizerd, havik, sperwer en wespandief. Daarnaast zijn vogels die vaak gebouwen als nestplaats of roestplaats gebruiken zoals gierzwaluw, huismus, ooievaar en kerkuil waargenomen. Overige waarnemingen van soorten waarvan nesten jaarrond beschermd zijn betreffen grote gele kwikstaart en steenuil. In regel betrof het waarnemingen van ter plaatse waargenomen soorten. In enkele gevallen zijn territoria (grote gele kwikstaart) of waarschijnlijke broedgevallen (boomvalk, buizerd) vastgesteld. Deze bevonden op ruime afstand (>750 meter) van het projectgebied.

Tijdens de veldbezoeken zijn gebouwen onderzocht op de (potentiële) aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gebouwbewonende vogelsoorten zoals huismus, gierzwaluw en ooievaar en roestplaatsen van (kerk)uilen. Door het ontbreken van geschikte invliegopeningen worden jaarrond beschermde nestplaatsen van huismus en gierzwaluw uitgesloten. Ook zijn geen ooievaars- en kerkuil-nesten of (potentiële) roestplaatsen aangetroffen in/ op de gebouwen.

De bomen in en rond het projectgebied zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van (potentiële) jaarrond beschermde roofvogelnesten en roestplaatsen van uilen. Er zijn in de bomen binnen het projectgebied en in een straal van 75 meter rond het projectgebied geen nesten aangetroffen die in gebruik kunnen zijn als jaarrond beschermd roofvogelnest of als roestplaats. Er is daarom bij de voorgenomen werkzaamheden geen sprake van fysieke schade aan of aantasting van de functionaliteit van jaarrond beschermde nesten in bomen. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten in het onderzoeksgebied is dan ook niet aan de orde.

Kader 3.3 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt door RVO verstaan: in functie zijnde nesten van de ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, wespandief, zwarte wouw, slechtvalk, sperwer, steenuil, kerkuil, oehoe, gierzwaluw, grote gele kwikstaart en huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van opgaand groen in de vorm van bomen en struiken in en om het projectgebied is broedbiotoop aanwezig voor diverse algemene vogelsoorten waaronder merel, winterkoning en heggemus.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Verstoren is echter alleen verboden wanneer de storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Voor de te verwachten soorten kan verstoring die van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (altijd) worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.

In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Daarmee is het dus van belang of een broedgeval wordt beschadigd of verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 1 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. Soorten als houtduif kunnen tot in oktober broedsels beginnen, maar ook al in februari starten met nestelen. Daarom adviseren we – zeker wanneer werkzaamheden binnen de periode van februari t/m oktober worden gestart - om een broedvogelcontrole uit te voeren. Tijdens de broedvogelcontrole wordt bepaald of zich broedende vogels ophouden binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden. Bij het aantreffen van nesten van vogels wordt in overleg met een ecologisch deskundige bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

3.3 Reptielen

Reptielen van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (art. 3.5 Wnb)

Binnen het projectgebied zijn geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen van reptielen van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (zoals gladde slang en zandhagedis) aangetroffen en/of te verwachten. Vervolgstappen met betrekking tot Reptielen van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde reptielen (art. 3.10 Wnb)

Hazelworm

In de NDFF (2022) zijn meerdere waarnemingen bekend van hazelworm in en om het projectgebied. De waarnemingen zijn gedaan op circa 50 meter van het projectgebied in het grasland ten noorden van het huidige onderstation en ten zuiden van station Schin op Geul op circa 100 meter van het projectgebied. Hazelwormen worden zelden gezien omdat ze een verborgen leven leiden onder vegetatie en dood hout of in hopen. De hazelworm komt voor in open bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingwerken, steenhopen, ruderaal plaatsen en tuinen. De soort wordt het meeste waargenomen in bos- en heideterreinen (Ravon.nl).

Tijdens het aanvullend reptielenonderzoek (Noorlander, 2021) is geconstateerd dat de omgeving rond de beide werklocaties in het projectgebied leefgebied van hazelworm vormt waarin voortplanting van hazelworm plaatsvindt. Geschikt habitat van hazelworm bevindt zich met name in de spoorbermen en bosrandzones aan weerszijden van het spoor. Binnen dit geschikte habitat zijn vaste verblijfplaatsen van hazelworm te verwachten in de strooisellaag, onder stenen of dood hout en in muizenholen. Bij de sloop van het huidige onderstation en daaraan verbonden grondwerkzaamheden zoals verwijderen van (tijdelijk opgeslagen) sloopaafval en bewegingen van bouwverkeer, kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van hazelworm worden geschaad. Ook bij het bouwrijp maken van het terrein waar het nieuwe onderstation gerealiseerd wordt kunnen, met name bij het verwijderen van opgaand groen en het uitvoeren van grondwerkzaamheden, negatieve effecten op (verblijfplaatsen van) hazelworm optreden.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is ontheffing van de Wet natuurbescherming en het nemen van mitigerende maatregelen ten aanzien van hazelworm noodzakelijk om de geplande bouw van een nieuw onderstation tot uitvoering te brengen.

Eventueel kan de sloop van het bestaande onderstation door het toepassen van een aangepaste werkwijze zonder een ontheffing Wnb uitgevoerd worden. Deze werkwijze dient dan wel opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.

Levendbarende hagedis

In de NDFF (2022) zijn in en om het projectgebied meerdere waarnemingen van levendbarende hagedis bekend. De meeste waarnemingen zijn gedaan ten westen van station Schin op Geul, op circa 200 meter van het projectgebied. De levendbarende hagedis komt voor in open bossen, bosranden, heide, houtwallen, dijktafsluitingen, spoor- en wegbermen, vestingwerken en steenhopen (BIJ12, 2017).

Tijdens het aanvullend reptielenonderzoek (Noorlander, 2021) is geconstateerd dat de omgeving rond de beide werklocaties in het projectgebied leefgebied van levendbarende hagedis vormt waarbinnen voortplanting van levendbarende hagedis mogelijk is. Geschikt habitat van levendbarende hagedis bevindt zich in de spoorbermen en bosrandzones aan weerszijden van het spoor. Binnen dit geschikte habitat zijn vaste verblijfplaatsen van levendbarende hagedis te verwachten onder stenen of dood hout en in muizenholen.

Bij de sloop van het huidige onderstation en daaraan verbonden grondwerkzaamheden zoals verwijderen van (tijdelijk opgeslagen) sloopaafval en bewegingen van bouwverkeer, kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van levendbarende hagedis worden geschaad. Ook bij het bouwrijp maken van het terrein waar het nieuwe onderstation gerealiseerd wordt kunnen, met name bij het verwijderen van opgaand groen en het uitvoeren van grondwerkzaamheden, negatieve effecten op (verblijfplaatsen van) levendbarende hagedis optreden.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is ontheffing van de Wet natuurbescherming en het nemen van mitigerende maatregelen ten aanzien van levendbarende hagedis noodzakelijk om de geplande bouw van een nieuw onderstation tot uitvoering te brengen.

Eventueel kan de sloop van het bestaande onderstation door het toepassen van een aangepaste werkwijze zonder een ontheffing Wnb uitgevoerd worden. Deze werkwijze dient dan wel opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.

Overige nationaal beschermde reptielen

In het projectgebied zijn geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen van overige nationaal beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt (zoals ringslang en adder) aangetroffen of te verwachten. Vervolgstappen met betrekking tot Nationaal beschermde soorten zijn niet aan de orde.

3.4 Amfibieën

Nationaal beschermde amfibieën (art. 3.10 Wnb)

Alpenwatersalamander

Uit de gegevens van de NDFF (2022) blijkt dat Alpenwatersalamander voorkomt in rivier de Geul. Het projectgebied is gelegen op circa 300 meter afstand van deze rivier. Van Alpenwatersalamander is bekend dat deze circa 500 meter om zijn voortplantingslocatie kan overwinteren. De rivier is langs het dorp Schin op Geul ingemetseld, waardoor de oever zeer steil en stenig is (zie figuur 3.3). Hierdoor is het niet aannemelijk dat de Alpenwatersalamander binnen dit deel uit het rivierdal kan komen. Daarnaast liggen er tussen de rivier en het projectgebied diverse wegen en bebouwing, waardoor het voor de Alpenwatersalamander onmogelijk wordt om het projectgebied te bereiken. Vervolgstappen met betrekking tot de Alpenwatersalamander zijn hierdoor niet aan de orde.

Figuur 3.3 Impressie van de oever van de Geul op circa 300 meter afstand van het projectgebied. Bron: Maps.google.nl, 2020.

Overige nationaal beschermde amfibieën (artikel 3.10 Wnb)

Vanwege het ontbreken van permanent oppervlaktewater binnen en in de directe omgeving van het projectgebied is voortplanting van beschermde amfibieën uitgesloten. In theorie kan het projectgebied gebruikt worden door amfibieën als kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad als overwinteringsplek. Gezien de afstand tussen het projectgebied en permanent oppervlaktewater (rivier de Geul) en het feit dat de oever van de rivier in dit gedeelte zeer stijl is ingemetseld, zal het om beperkte aantallen exemplaren gaan. Bovendien geldt voor genoemde soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Wnb. Vervolgstappen met betrekking tot overige amfibieën zijn hierdoor niet aan de orde.

3.5 Overige soortgroepen

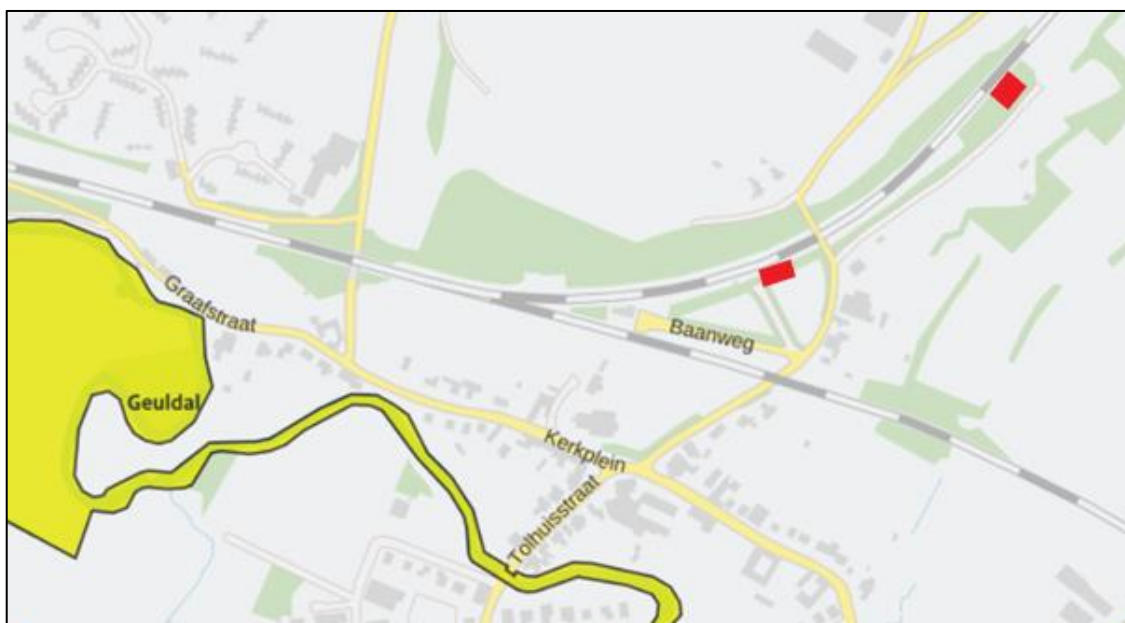
Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens worden in het projectgebied geen vaste verblijfplaatsen verwacht van overige beschermde soorten (flora, vissen en ongewervelden). Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming zijn voor deze soortgroepen niet aan de orde.

4. Gebiedsbescherming

4.1 Natura 2000

Het projectgebied bevindt zich circa 300 meter van Natura 2000-gebied Geuldal (figuur 4.1). Gezien de aard van de werkzaamheden (sloop en nieuwbouw), afstand, de tussenliggende bebouwing en infrastructuur zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Geuldal door bijvoorbeeld oppervlakteverlies, versnippering of hydrologische effecten uitgesloten. In effectstudies ten aanzien van Natura 2000-gebied wordt meestal een afstand van 500 meter gehanteerd waarbinnen verstoring (licht, geluid en beweging) kan optreden. Hoewel Geuldal op circa 300 meter afstand ligt van het projectgebied, worden desondanks geen effecten door verstoring verwacht. Het projectgebied ligt immers verlaagd in het landschap en tussen het genoemde Natura 2000-gebied en het projectgebied liggen barrières (houtwallen, infrastructuur en bebouwing) die eventuele uitstralende, verstorende effecten te niet doen. Bovendien wordt de verstoringsafstand tussen de 300 en 500 meter vaak gehanteerd voor de meest verstoringsgevoelige soortgroep vogels. Geuldal is een Habitatrichtlijngebied waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen gelden voor vogelsoorten. Effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Geuldal door verstoring zijn dan ook bij voorbaat uitgesloten.

Alleen stikstofdepositie kan op een dergelijke afstand mogelijk negatieve effecten hebben op stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten die hiervoor gevoelig zijn. Eventuele negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen ten gevolge van stikstof bij uitvoering van de voorgenomen ontwikkelingen zijn alleen uit te sluiten middels het uitvoeren van een AERIUS-berekening.

Figuur 4.1 Het projectgebied (rode vlakken) bevindt zich op circa 300 meter van Natura 2000 gebied Geuldal (gele vlakken). Bron achtergrond: AERIUS 2020.

4.2 Natuurnetwerk Nederland

Het projectgebied ligt niet binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde NNN-gebied ligt op circa 200 meter van het projectgebied af. Omdat er geen bestemmingswijziging aan de orde is, is nadere toetsing aan het NNN niet aan de orde. Vervolgstappen ten aanzien van het NNN zijn niet noodzakelijk.

5. Houtopstanden

Ter plaatse van de locatie met beoogde nieuwbouw van het onderstation is sprake van bomenkap. De te kappen oppervlakte is ongeveer 6 are (600 m²). De te kappen bomen maken deel uit van een grotere houtopstand. De totale oppervlakte van de betreffende houtopstand is circa 100 are (figuur 5.1).

De houtopstand waarbinnen de kap plaatsvindt, ligt binnen de gemeente Valkenburg aan de Geul. Gemeente Valkenburg aan de Geul heeft voor zover bekend geen bebouwde komgrens houtopstanden vastgesteld. De gemeente, afdeling ruimtelijke ordening, heeft op ambtelijk niveau aangegeven dat de betreffende houtopstand buiten de bebouwde kom valt. Er wordt daarom van uitgegaan dat de houtopstand in het projectgebied valt onder het toepassingsgebied voor onder de Wnb beschermde houtopstanden van de provincie Limburg. De provincie Limburg is in deze het bevoegd gezag.

Binnen de wet geldt een meldingsplicht (artikel 4.2) voor het kappen en vellen van houtopstanden. Deze geldt als er een houtopstand van minimaal 10 are geheel of gedeeltelijk verwijderd wordt. Bij het voorgenomen initiatief zal een oppervlakte van 6 are bos worden gekapt die onderdeel uitmaakt van een houtopstand van ongeveer 100 are. Er gelden in dit geval ook geen uitzonderingsregels. Er is bijvoorbeeld geen sprake van een dunning of het uitvoeren van hakhoutbeheer. Er is dus sprake van het gedeeltelijk kappen van een onder de Wnb beschermde houtopstand waardoor vervolgstappen aan de orde zijn.

Figuur 5.1 Ligging projectgebied (rood omlijnd) en te kappen zone (groen gearceerd) van ongeveer 6 are. Het te kappen gedeelte maakt deel uit van een houtopstand van ongeveer 100 are (binnen groene stippellijn). Bron achtergrond: PDOK.

De voorgenomen kap dient te worden gemeld bij de provincie Limburg (provincie Limburg, 2022). Bovendien geldt voor de kap een herplantplicht. De kapmelding dient minimaal 6 weken voor aanvang van de werkzaamheden te worden ingediend. De gekapte oppervlakte dient in principe op dezelfde grond volledig te worden gecompenseerd door herplant. De herbeplanting dient binnen drie jaar te worden uitgevoerd.

Het kan zijn dat er aanvullend gemeentelijke regels van toepassing zijn voor het kappen en herplanten van bomen of struiken. Zo geldt er mogelijk een gemeentelijke verordening of bestemmingsplan. Wij adviseren om hiernaar te informeren bij gemeente Valkenburg aan de Geul.

6. Bovenwettelijke maatregelen

Aanwezige lokale natuurwaarden

Rondom het projectgebied is veel opgaand groen in de vorm van bomen en struiken aanwezig. Daarnaast liggen er verspreid in het gebied diverse dode stammen en takken. De aanwezige beplanting kent veel diversiteit, zo staan er vele soorten bomen als eik, berk, kers en acacia. Diverse plaatsen om het projectgebied worden gedomineerd door mannetjesvaren en klimop dat op diverse bomen groeit. De ondergroei wordt verder gekenmerkt door soorten als hazelaar, braam, sneeuwbes en rode kornoelje, gevolgd door algemene kruidachtige plantensoorten als dagkoekoeksbloem, vogelmuur en brandnetel.

De bomen en struiken in de omgeving van het projectgebied bieden voedsel en schuil- en nestmogelijkheden voor vogelsoorten als merel, winterkoning en heggemus. Ook kunnen hier beschermde vogels gaan broeden (met name in de boomkruinen) als buizerd en havik. Er zitten ook enkele holtes in de bomen rondom het projectgebied, deze worden veelal gebruikt door spechten en andere holenbroeders als holenduif en koolmees. De holtes kunnen ook interessant zijn voor diverse vleermuissoorten die graag in boomholtes verblijven als de rosse vleermuis of ruige dwergvleermuis. Tot slot zijn de bosschages interessant voor kleine zoogdieren als kleine marterachtigen (wezel, bunzing), egel of diverse muizensoorten.

Aan de hand van de beschikbare informatie en gebiedskennis worden hieronder passende mogelijkheden genoemd om de natuurwaarden te versterken of te vergroten. Met 'passend' bedoelen wij dat de maatregelen zich richten op soort(groep)en die (in de omgeving) aanwezig zijn of waarvan het reëel is dat zij binnen nu en vijf jaar gebruik kunnen maken van de aangeboden situatie. Ook is rekening gehouden met de veiligheid door voldoende overzicht vanuit passerende treinen te waarborgen.

Wanneer de in deze memo genoemde maatregelen worden uitgevoerd, moeten de voorwaarden in de Quicksan natuurtoets gevolgd worden zodat aanwezige beschermde natuurwaarden niet geschaad worden.

Aanleg takkenrillen

Momenteel ligt er verspreid rondom het projectgebied langs het spoor dood hout (zie figuur 5.1). Dit hout is merendeels afkomstig van het beheer langs het spoortraject. Door dit hout niet zomaar in de bosschages achter te laten maar gestructureerd neer te leggen ontstaan er takkenrillen. Dit kan gemakkelijk gebeuren rondom het spoortraject rondom station Schin op Geul en het projectgebied. Het is enkel een aanpassing in de manier hoe er met het snoeiafval wordt omgegaan.

Takkenrillen vormen voor diverse soorten vogels en kleine zoogdieren een prettig verblijf. Vogels en kleine zoogdieren kunnen erin nestelen, schuilen en voedsel in de vorm van insecten zoeken. Daarnaast is het ook een begeleidende structuur door het landschap waar kleine zoogdieren als bunzing graag gebruik van maken. Tot slot vormt dood hout een belangrijke factor in het stimuleren van biodiversiteit doordat er vele insecten in leven. Deze insecten trekken vervolgens weer grotere organismen aan.

Figuur 5.1 Verspreid door het projectgebied ligt snoeiafval. Door dit meer gestructureerd neer te leggen ontstaan er takkenrillen.
Bron foto: Ecogroen.

Aanpassen maaibeheer

Vegetaties langs het spoor zijn veelal ecologisch interessant vanwege de hoge diversiteit. De reden hiervoor zijn de verschillende omstandigheden waar planten groeien. Zo bestaat de ondergrond van het spoor uit stenig materiaal gemengd met zand waardoor er zeer voedselarme omstandigheden voor planten zijn. Ook kan het hier soms erg warm worden en veel soorten kunnen niet overleven onder deze barre omstandigheden, waardoor zeer specifieke (vaak zeldzame) soorten overblijven. Verder van het spoor af verandert de ondergrond langzaam naar een ondergrond die hier van nature voorkomt. Dit kan bijvoorbeeld klei of löss zijn. Op deze plekken houdt de bodem meer vocht vast en is het vaak voedselrijker.

Doordat er nu regelmatig gemaaid wordt in en om het projectgebied heeft de bestaande flora geen kans om zich succesvol te ontwikkelen. Dit kan gemakkelijk veranderd worden door dit gebied minder te maaien dan nu het geval is. Door het maaibeheer zo aan te passen dat er maximaal eenmaal per jaar gemaaid wordt kan de aanwezige vegetatie beter tot ontwikkeling komen. Indien de vegetatie beter tot ontwikkeling komt zal er automatisch ook meer voedselaanbod zijn voor insecten en vogels.

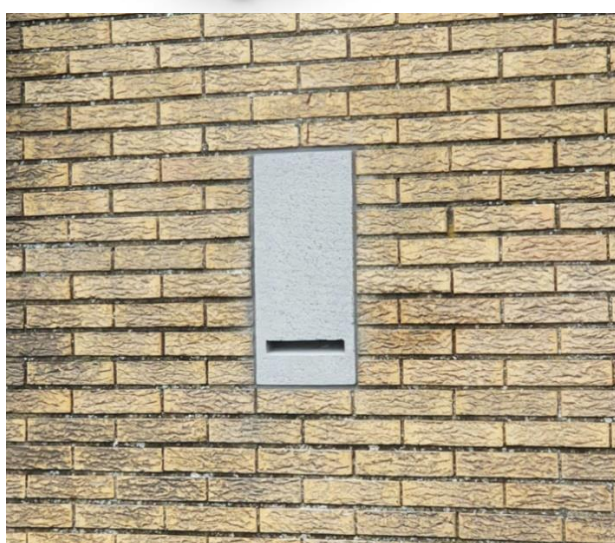
Ophangen van nestkasten voor vogels aan het nieuwe onderstation

Tegenwoordig is er veel te doen omtrent de term 'natuurinclusief bouwen'. Door natuur op de tekening van het project al in te passen kan de biodiversiteit gemakkelijk gestimuleerd worden. Een van de opties om natuur in te passen is het aanbrengen van nestkasten. Veel vogels gebruiken graag een nestkast. Behalve om te nestelen, gebruiken ze de kasten ook om in te slapen. Het ophangen van nestkasten voor algemeen voorkomende vogelsoorten verhoogt de biodiversiteit van een gebied. Door twee nestkasten aan het nieuwe onderstation te bevestigen worden vogels naar het projectgebied gelokt. Het projectgebied heeft potentie voor diverse algemeen voorkomende vogelsoorten als zwarte roodstaart, koolmees en

pimpelmees. Meer informatie omtrent nestkasten is terug te vinden op de website van de vogelbescherming (vogelbescherming.nl).

Inpassen van vleermuiskasten binnen het nieuwe onderstation

Het inpassen van vleermuiskasten binnen een nieuw gebouw is eveneens een makkelijke manier om al op de tekentafel na te denken over het stimuleren van biodiversiteit. Veel vleermuizen als gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis gebruiken gebouwen als verblijfplaats. Om de vleermuizen te stimuleren kan nagedacht worden over verschillende opties. Zo kunnen er een vleermuiskasten worden bevestigd aan de buitenzijde van het nieuwe gebouw. Dit soort kast zijn er in allerlei formaten, met verschillende doeleinden voor verschillende soorten. Het aanbrengen van een vleermuiskast is vaak een kleine moeite. Ook kan ervoor gekozen worden enkele vleermuiskasten in te bouwen (zie figuur 5.2). Door een vleermuiskast in te bouwen is er aan de buitenzijde van het gebouw weinig te zien en wordt er een plek gecreëerd voor vleermuizen aan de binnenzijde van het gebouw. Het voordeel hiervan is dat dit meer warmte vasthoudt dan een kast die aan de buitenzijde is bevestigd. Tot slot kan er worden gekozen voor meer vleermuis mogelijkheden in het bestaande ontwerp. Het nieuwe onderstation kent waarschijnlijk een spouwmuur met spouwgaten, dit zijn fijne plekken voor vleermuizen om te verblijven. Door de spouwgaten (en hiermee de toegang tot de spouwmuur) te verbreden wordt het gebouw aantrekkelijker voor grotere vleermuissoorten zoals bijvoorbeeld laatvlieger. Dit heeft als voordeel dat er minimale aanpassingen nodig zijn, waardoor de biodiversiteit toch optimaal wordt gestimuleerd. Meer informatie kunt u terugvinden op de website van Faunaprojecten.nl (<https://www.faunaprojecten.nl/>).

Figuur 5.2 Impressie van een ingebouwde vleermuiskast (Links) in de gevel van het nieuwe onderstation (rechts). Bron foto's: Faunaprojecten.nl.

7. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12 (2017a). Kennisdocument Das (*Melis melis*). Versie 1.0, juli 2017.

Bij12 (2017b). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Versie 1.0, juli 2017.

Bij12 (2017c). Kennisdocument Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*). Versie 1.0, juli 2017

Broekhuizen, S. et al. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Ministerie van EZ (2015). Besluit van de Minister van Economische zaken van 15 oktober 2015, DGAN-PDJNG/ 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Noorlander, K. (2021). Aanvullend soortenonderzoek onderstation Schin op Geul, Zuid-Limburg. Notitie d.d. 27-10-2021, kenmerk 21-083. Ecogroen, Amersfoort.

Overheid (2022a). Wet natuurbescherming. <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>. Geraadpleegd april 2022.

Overheid (2022b). Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030378/>. Geraadpleegd april 2022.

Pruijs, D. (2020). Quickscan natuurtoets onderstation Schin op Geul. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 20-629. Ecogroen bv

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).

Vleermuisvakberaad (2020). Vleermuisprotocol 2021.

Internet

Aerius (2020). AERIUS Calculator. Geraadpleegd op <https://calculator.aerius.nl/calculator/> in december 2020.

Faunaprojecten (<https://www.faunaprojecten.nl/>) geraadpleegd op 18 december 2020.

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>).

NDFF (2022). (Nationale database flora en fauna; <https://ndff-ecogrid.nl>) laatst geraadpleegd op 2 mei 2022.

Provincie Limburg thematische kaarten. Geraadpleegd op <https://www.limburg.nl/over/kaarten-cijfers/thematische-viewers/> in december 2020

Provincie Limburg (2022). Kapmelding houtopstanden en ontheffing (<https://www.limburg.nl/@2025/houtopstanden/>).

RAVON.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

SOVON.nl (website met soortinformatie over vogels).

Vlinderstichting.nl (website met soortinformatie over vlinders en libellen).

Zoogdierenvereniging.nl (website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren), geraadpleegd op 26 april 2022.

Aan
Prorail B.V.
t.a.v. Tessa Tijbosch
Postbus 2038
3500 GA Utrecht

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

T [038] 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

notitie

Contactpersoon	Kenmerk	Status	Datum
Kenny Noorlander	21-083	concept	27 oktober 2021

Betreft

Aanvullend soortenonderzoek onderstation Schin op Geul, Zuid Limburg

Aanleiding en doelstelling

ProRail heeft het voornemen om een bestaand onderstation langs het spoor bij Schin op Geul in Limburg te slopen en op een andere locatie nabij station Schin op Geul een nieuw onderstation te bouwen. Deze ruimtelijke ontwikkeling past binnen het vigerende bestemmingsplan. Wel is een omgevingsvergunning nodig voor de sloop en nieuwbouw. De voorgenomen werkzaamheden gaan mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden.

In januari 2021 heeft Ecogroen in een opdracht van ProRail een quickscan natuurtoets uitgevoerd¹. Uit dit onderzoek blijkt dat er in het te slopen onderstation potentieel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig zijn. Het projectgebied biedt tevens potentieel zomer- en winterhabitat voor levendbarende hagedis en hazelworm. Op basis van deze bevindingen heeft Ecogroen in opdracht van ProRail aanvullend onderzoek naar vleermuizen en reptielen uitgevoerd. In voorliggend notitie zijn de gehanteerde werkwijze en de resultaten van het aanvullend onderzoek verwerkt. Op basis van de resultaten is bepaald of, en zo ja welke, vervolgstappen noodzakelijk zijn.

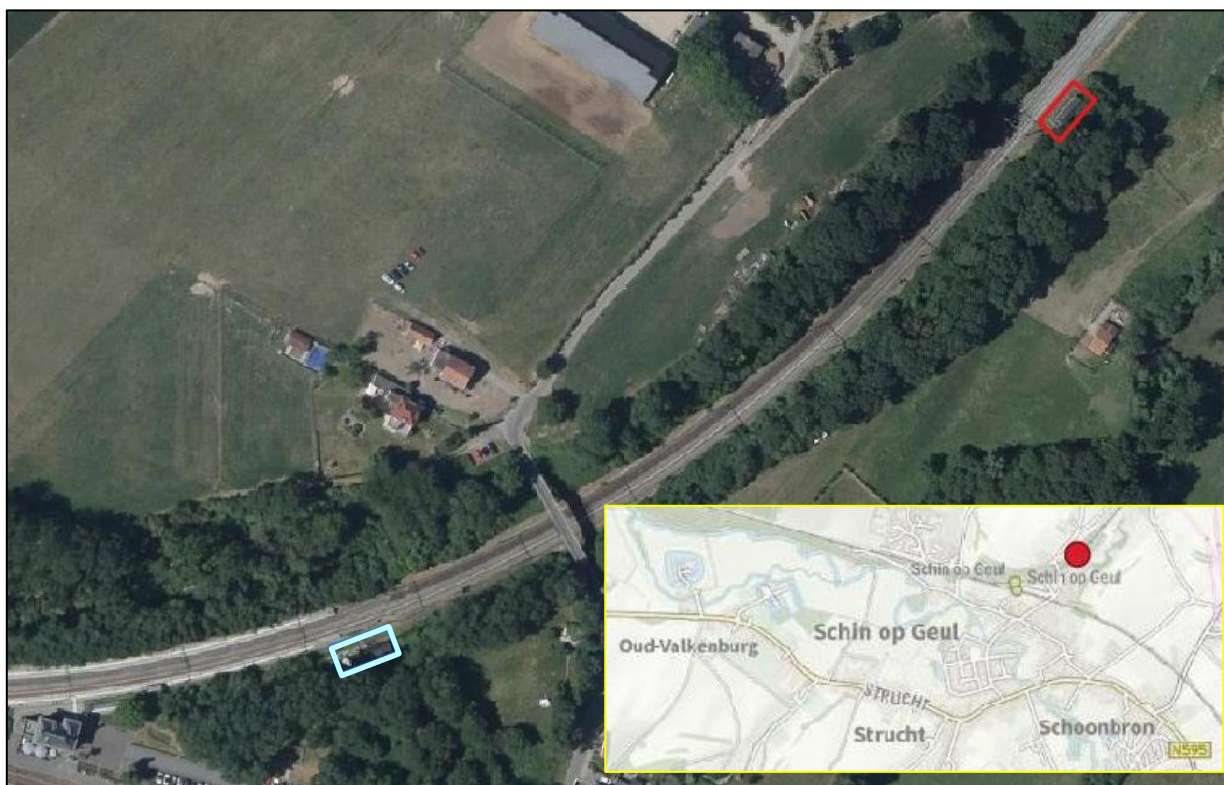
Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het huidige onderstation is gelegen langs het spoor, ter hoogte van het Kerkeveld te Schin op Geul (figuur 1, volgende pagina). Het bestaat uit een bakstenen gebouw met dakpannen en ligt aan de zuidoostzijde van het spoor. Om het gebouw staat een hekwerk. Rond het onderstation en langs het spoor is opgaand groen aanwezig in de vorm van bomen en struiken. Ook liggen her en der boomstammen en takkenrillen. Met het voornemen wordt het gebouw gesloopt. Er wordt door de werkzaamheden een klein deel van het opgaand groen rondom het onderstation verwijderd. De locatie waar het nieuwe onderstation wordt gerealiseerd is gelegen aan de oostzijde van station Schin op Geul op circa 300 meter afstand van het huidige onderstation (figuur 1). Dit deel van projectgebied ligt naast het spoor en bestaat uit een grasveld met opgaand groen in de vorm van kleine struiken. Naast het

¹ Puijs, D. (2020). Quickscan natuurtoets onderstation Schin op Geul. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 20-629. Ecogroen bv.

notitie

projectgebied staat een gebouw met daaraan een ander, te behouden, onderstation. Ook om dit projectgebied is opgaand groen aanwezig in de vorm van bomen en struiken. Voorafgaand aan de nieuwbouw zullen enkele kleine struiken worden verwijderd en grondwerkzaamheden uitgevoerd worden om het terrein bouwrijp te maken. Omdat de werkzaamheden overdag plaatsvinden, wordt niet vanaf het spoor gewerkt maar langs de zijkant daarvan.

Figuur 1 Het huidige onderstation dat gesloopt wordt (rode lijn), ligt ter hoogte van de Kerkeveld. Het terrein waar het nieuwe onderstation wordt gerealiseerd (blauwe lijn) is gelegen aan de oostzijde van station Schin op Geul. Bron achtergrond: PDOK.

Werkwijze

Uit de quickscan natuurtoets blijkt dat binnen het beoogde terrein potentieel geschikt leefgebied voor vleermuizen, hazelworm en levendbarende hagedis aanwezig is. Op basis van de resultaten van de quickscan is daarom aanvullend veldonderzoek uitgevoerd om de aanwezigheid van deze soorten aan te tonen dan wel uit te sluiten.

notitie

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het landelijke Vleermuisprotocol 2021². In dit protocol is beschreven waar een vleermuisonderzoek (minimaal) aan moet voldoen om het gebruik van een (vaste) verblijfplaats door vleermuizen vast te kunnen stellen of aanwezigheid van verblijfplaatsen uit te kunnen sluiten.

In de periode van half mei t/m september 2021 zijn vijf nachtelijke bezoeken uitgevoerd. Specifiek gaat het om drie nachtelijke bezoeken in de periode half mei tot half juli gericht op kraamkolonies/ zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoeken in de periode tussen half augustus t/m september gericht op baltslocaties, paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen van (groepjes) vleermuizen. Bij de onderzoeken is gebruikgemaakt van batdetectors met de mogelijkheid om opnamen te maken, zoals de Pettersson D240x, de M500 en de Echometer Touch 2. Deze onderzoeken hebben plaatsgevonden onder gunstige weersomstandigheden (droog, geen harde wind, niet te koud) en zijn uitgevoerd door twee ecologen van Ecogroen. De bezoeken zijn gebracht in de schemering, wanneer vleermuizen in en uit de verblijfplaats vliegen. Alle onderzoeken zijn vanwege de omvang maar ook in het kader van veiligheid langs het spoor met twee ecologen uitgevoerd. Een overzicht van de uitgevoerde bezoeken en bijbehorende weersomstandigheden is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Overzicht inventarisatiemomenten vleermuisonderzoek.

Datum	Tijdstip	Type veldbezoek	Weersomstandigheden
20-05-2021	21:00 – 23:30 uur	Avond kraam- en zomerverblijven	Droog, weinig wind, half bewolkt, 12°C
11-06-2021	21:45 – 00:00 uur	Avond kraam- en zomerverblijven	Droog, windstil, bewolkt, 22°C
13-06-2021	03:15 – 05:20 uur	Ochtend kraam- en zomerverblijven	Droog, windstil, helder, 10°C
28-08-2021	04:45 – 06:45 uur	Ochtend baltslocaties en paarverblijven	Af en toe een bui, bewolkt, weinig wind, 14 °C
22-09-2021	21:30 – 00:00 uur	Avond baltslocaties en paarverblijven	Droog, windstil, helder, 12°C

Reptielen

Bij het onderzoek naar hazelworm en levendbarende hagedis zijn de richtlijnen van de soortinventarisatieprotocollen³ van het Netwerk Groene Bureaus en de kennisdocumenten van BIJ12⁴ aangehouden.

Hazelwormen en andere reptielen verschuilen zich graag onder plaatvormig materiaal. Daarom zijn op 05 mei 2021 verspreid over het onderzoeksgebied op de meest kansrijke plekken ook tapijttegels neergelegd. Deze zijn tijdens alle veldbezoeken omgekeerd om eventueel schuilende reptielen op te sporen. Aanvullend zijn liggende stukken hout, boomstammen en puinhopen omgekeerd en gecontroleerd op reptielen. De veldbezoeken voor het reptielenonderzoek hebben plaats gevonden van half mei t/m september 2021 onder gunstige weersomstandigheden en zijn uitgevoerd door twee ecologen van Ecogroen (zie tabel 2).

Datum	Tijdstip	Weersomstandigheden
-------	----------	---------------------

² Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2020). Vleermuisprotocol 2021, oktober 2020. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

³ Netwerk Groene Bureaus (2017). RAVON en SOVON, Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, juli 2017.

⁴ BIJ12 (2017b). Kennisdocument Levendbarende hagedis Zootoca vivipara. Versie 1.0, juli 2017.

notitie

05-05-2021	13:15 – 14:45 uur	Droog, matige wind, half bewolkt, 12°C
20-05-2021	21:00 – 21:45 uur	Droog, weinig wind, half bewolkt, 12°C
21-05-2021	10:00 – 11:15 uur	Droog, windstil, helder, 14°C
13-06-2021	10:00 – 11:15 uur	Droog, windstil, helder, 15°C
18-06-2021	12:30 – 14:30 uur	Droog, windstil, helder, 25°C
11-08-2021	12:00 – 14:00 uur	Droog, weinig wind, half bewolkt, 21°C

Resultaten

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Binnen het projectgebied zijn tijdens het vleermuisonderzoek geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Tijdens het veldonderzoek zijn alleen overvliegende en foeragerende exemplaren van gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen effect op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Vervolgstappen ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aan de orde, een nadere effectbeoordeling is dan ook niet van toepassing.

Vliegroutes vleermuizen

Door de werkzaamheden worden geen lijnvormige elementen zoals bomenlanen verwijderd. De bomenlaan langs het spoor vormt mogelijk wel een belangrijke vliegroute. Verstoring dient vermeden te worden door uitstralende lichtbronnen op de mogelijke vliegroute tijdens de aanlegfase en gebruiksfase te voorkomen. Negatief effect op belangrijke vliegroutes is in dat geval niet aan de orde.

Foerageergebieden vleermuizen

Het projectgebied en de omgeving vormt foerageergebied voor vleermuizen. Echter zijn er in de omgeving voldoende alternatieven waar vleermuizen kunnen foerageren. Doordat bij de voorgenomen werkzaamheden bovendien geen foerageergebied van vleermuizen wordt aangetast zijn vervolgstappen ten aanzien van foerageergebieden voor vleermuizen zijn niet aan de orde.

Reptielen

Tijdens het aanvullend reptielenonderzoek zijn onder alle geplaatste reptielenplaten diverse exemplaren van hazelworm aangetroffen (figuur 2, rechts). Het gaat hierbij om meer dan vijftig waarnemingen van juveniele, subadulte en adulte exemplaren. Ook zijn er parende en drachtige dieren onder de reptielenplaten aangetroffen. Verder zijn er tijdens dit onderzoek meerdere exemplaren van levendbarende hagedis aangetroffen (figuur 2, links). Specifiek gaat het om vier waarnemingen van adulte dieren.

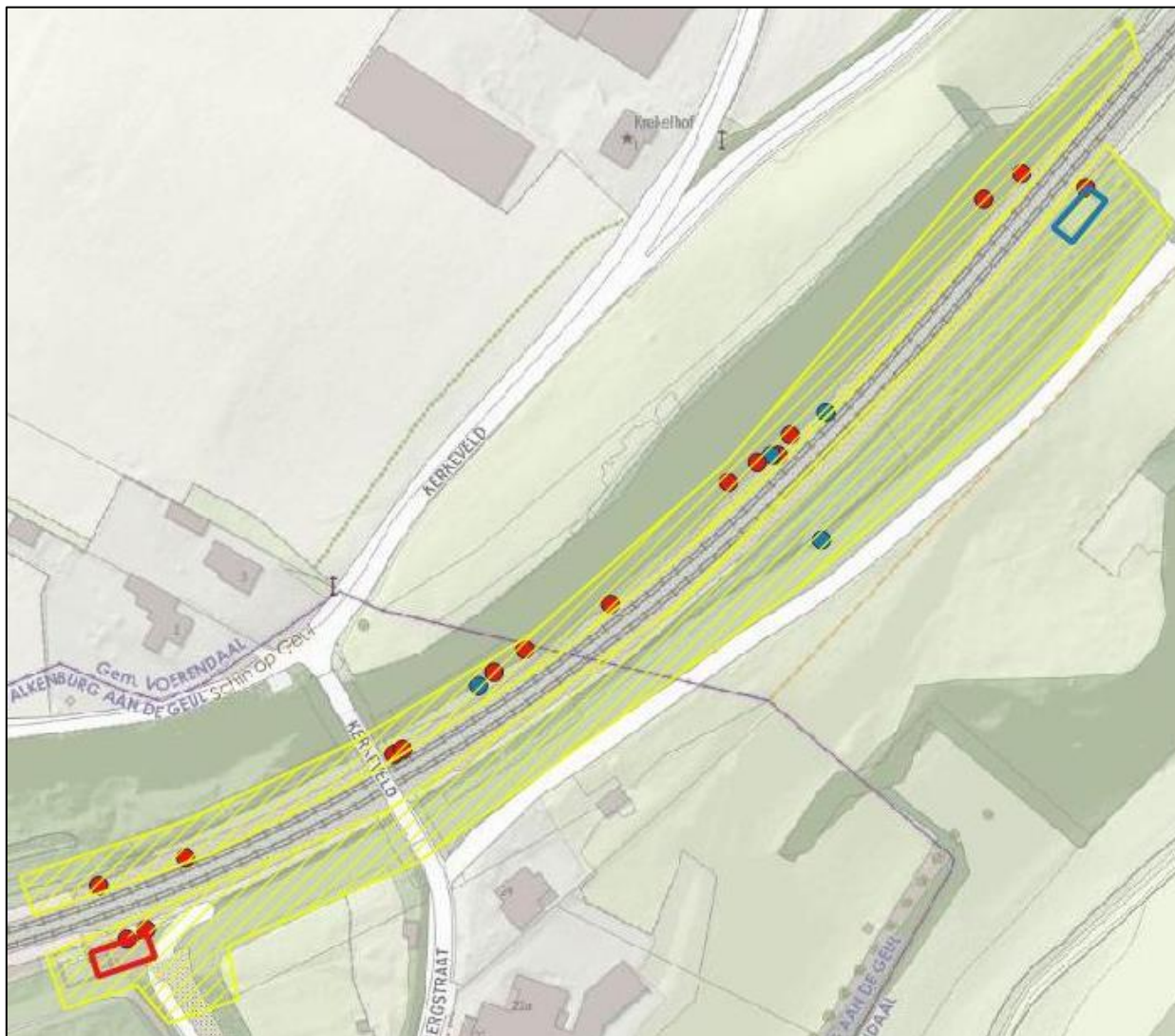
Hiermee is aangetoond dat het projectgebied leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis vormt en dat er voortplanting van hazelworm in het projectgebied plaatsvindt. Geschikt habitat van beide reptielensoorten bevindt zich met name in de spoorbermen en bosrandzones aan weerszijden van het spoor (figuur 3). Binnen dit geschikte habitat zijn vaste verblijfplaatsen van hazelworm en levendbarende hagedis te verwachten in de strooisellaag, onder stenen of dood hout en in muizenholen.

notitie

Figuur 2 Levendbarende hagedis (links in beeld) en hazelwormen (rechts in beeld) in het onderzoeksgebied. Bron foto's: Ecogroen.

notitie

Figuur 3 Geschiedt reptielenleefgebied (geel gemarkeerd) binnen het projectgebied, het huidige onderstation dat gesloopt wordt (rode lijn) en het projectgebied waar het nieuwe onderstation wordt gerealiseerd (blauwe lijn). Punten rood: waarnemingen van hazelwormen; Punten blauw: waarnemingen van levendbarende haagedis. Bron achtergrond: PDOK.

Das

Tijdens de quickscan zijn geen sporen van overige beschermde soorten (zonder vrijstelling van ontheffing) aangetroffen. Er zijn echter tijdens de nachtelijke bezoeken voor het aanvullende vleermuisonderzoek in het projectgebied meerdere dassen waargenomen. Specifiek gaat het om twee waarnemingen op 11 juni en drie waarnemingen op 22 september 2021 (figuur 4). Alle waarnemingen betreffen foeragerende dieren. Op NDFF zijn meerdere recente waarnemingen van dassen in de omgeving van het projectgebied bekend. Specifiek gaat het om twee waarnemingen uit 2020 waarvan één in de directe omgeving van het projectgebied op een afstand van circa 80 meter ten noorden van het te slopen onderstation.

notitie

Op basis van deze waarnemingen is tijdens het aanvullend onderzoek nader gezocht op sporen van de das. Hierbij is een verblijfplaats van de das aangetroffen (figuur 5). Deze verblijfplaats bevindt zich in het noordoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied op een afstand van circa 25 meter ten zuiden van het huidige onderstation. De verblijfplaats bestaat vermoedelijk uit een burcht waarbij drie pijpen met duidelijke bewoningssporen zijn aangetroffen. Verder zijn er meerdere wissels binnen de grenzen van het projectgebied aangetroffen. Een overzicht van alle relevante waarnemingen ten aanzien van dassen is opgenomen in figuur 6.

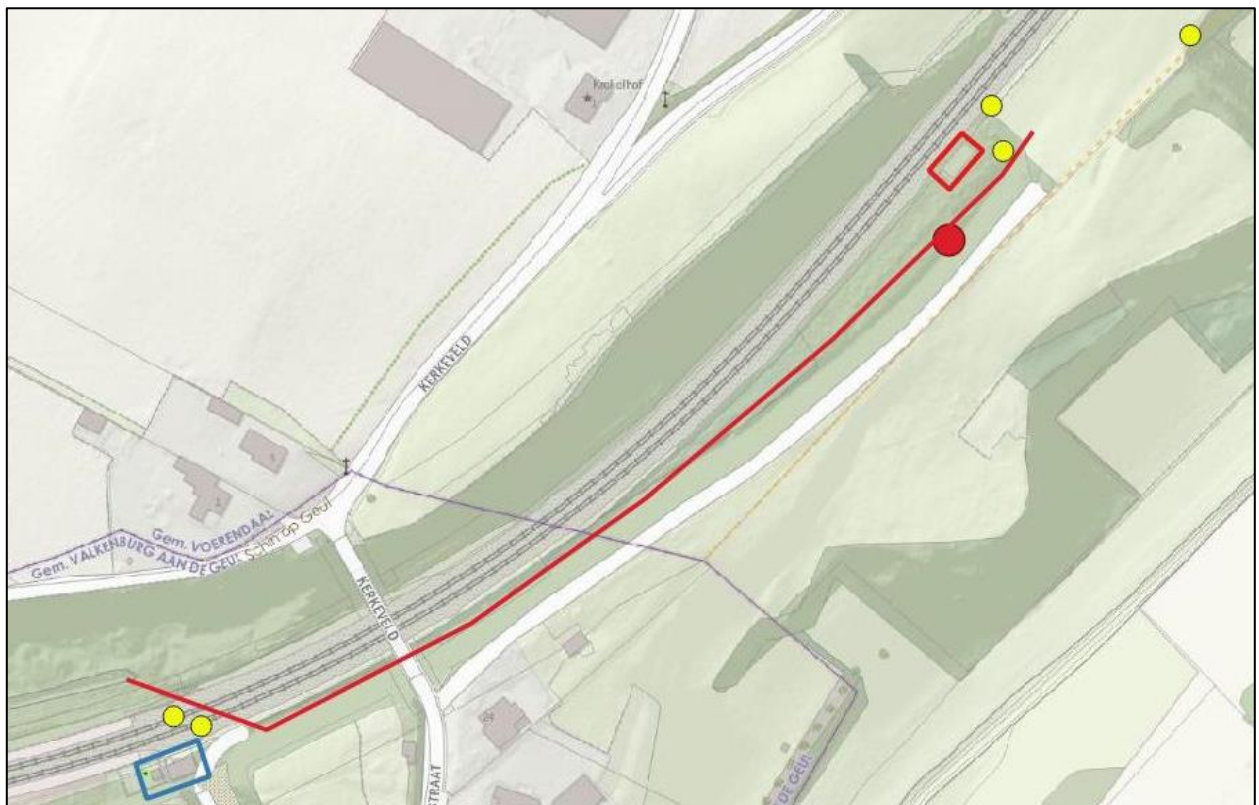

Figuur 4 Dassen in het onderzoeksgebied. Waargenomen op 22 september (boven) en 11 juni 2021 (onder). Bron foto's: Ecogroen.

notitie

Figuur 5 Een van de ingangen van de dassenverblijfplaats in het noordoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied. Bron foto: Ecogroen.

Figuur 6 Overzichtsk kaart met het huidige onderstation (rood omlijnd), de locatie waar het nieuwe onderstation wordt gerealiseerd (blauw omlijnd), alle waarnemingen van dassen (gele punten) en de aangetroffen dassenburcht (rode punt) en wissels (rode lijn). Bron achtergrond: PDOK.

notitie

Effectbeoordeling

Omdat er geen vleermuisverblijfplaatsen zijn aangetroffen gaat onderstaande effectbeoordeling alleen in op reptielen en de das.

Reptielen

Het huidige- en het nieuw te realiseren onderstation liggen binnen geschikt leefgebied voor hazelworm en levendbarende hagedis. Tijdens het aanvullende reptielenonderzoek zijn dan ook in de directe omgeving van beide gebouwen hazelwormen aangetroffen (<5m afstand tot het gebouw). Op basis van deze bevindingen is te verwachten dat bij de sloop van het huidige onderstation en daaraan verbonden grondwerkzaamheden exemplaren en verblijfplaatsen van hazelworm en levendbarende hagedis geschaad worden. Verder kunnen beide soorten ook bij het verwijderen van eventueel tijdelijk opgeslagen sloopafval en bij bewegingen van bouwverkeer binnen het projectgebied geschaad worden.

Verder wordt verwacht dat (verblijfplaatsen van) hazelworm en levendbarende hagedis in het geding komen tijdens het bouwrijp maken van het terrein waar het nieuwe onderstation gerealiseerd wordt. Met name bij het verwijderen van opgaand groen en het uitvoeren van voorbereidende grondwerkzaamheden, maar ook bij het verwijderen van tijdelijk opgeslagen bouwmaterialen kunnen de genoemde soorten geschaad worden.

Op basis van deze bevindingen is een ontheffingsaanvraag en het nemen van mitigerende maatregelen voor hazelworm en levendbarende hagedis noodzakelijk om de geplande bouw van een nieuw onderstation tot uitvoering te brengen. Eventueel kan de sloop van het bestaande onderstation door het toepassen van een aangepaste werkwijze zonder een ontheffing Wnb uitgevoerd worden. Deze werkwijze dient dan wel opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.

Das

Het te slopen onderstation ligt op circa 25 meter van de dichtstbijzijnde belopen pijp. Zonder mitigerende maatregelen is tijdens de uitvoeringsfase van de voorgenomen ontwikkeling mogelijk sprake van ernstige verstoring van dassen. Het Kennisdocument Das⁵ stelt dat activiteiten die bij daglicht plaatsvinden binnen 50 meter van de meest nabijgelegen toegang tot vaste rust- en voortplantingsplaatsen effect kunnen hebben op de functionaliteit van de verblijfplaats. Voor activiteiten die plaatsvinden tussen zonsondergang en zonsopkomst geldt dat activiteiten tot 200 meter effect kunnen hebben op de functionaliteit van de verblijfplaats.

Bij geluid en trillingen tijdens sloopwerkzaamheden door zware apparatuur wordt de nabijgelegen burcht naar verwachting verstoord. Zonder mitigerende maatregelen kan hierdoor de functionaliteit van de burcht niet gewaarborgd worden. Dit vormt een overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

De locatie waar het nieuwe onderstation wordt gerealiseerd ligt op ruime afstand (circa 400 meter) van de dassenburcht. Werkzaamheden verbonden met de bouw van het nieuwe onderstation zullen naar verwachting geen ernstige verstoring van de aanwezige burcht tot gevolg hebben.

⁵ BIJ12 (2017a). Kennisdocument Das *Meles meles*. Versie 1.0, juli 2017.

notitie

Afgezien van de vaste rust- en voortplantingsplaatsen, geniet ook de functionele leefomgeving van de das wettelijke bescherming. Het gaat hierbij om delen van het leefgebied die essentieel zijn voor het voortbestaan van de dassen en hun verblijfplaatsen in een gebied. Bij essentiële onderdelen van het leefgebied kan gedacht worden aan het foerageergebied, de looproutes en elementen die beschutting bieden wanneer de dassen 's avonds en 's nachts de burcht verlaten. Bij voorgenomen werkzaamheden gaan eventueel groenelementen zoals struiken en ander opgaand groen in de directe omgeving van de burcht verloren waardoor voldoende beschutting niet gewaarborgd kan worden. Omdat dit de functionaliteit van de burcht in het gedrang brengt, is hierbij sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Andere onderdelen van de functionele leefomgeving van dassen zoals foerageergebied en looproutes worden bij voorgenomen werkzaamheden niet aangetast.

Advies en vervolgstappen

Reptielen

Bij het uitvoeren van grondwerkzaamheden voor het bouwrijp maken van het terrein waar het nieuwe onderstation gerealiseerd wordt, kunnen (verblijfplaatsen van) hazelwormen en levendbarende hagedissen geschaad worden. Dit is in strijd met verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Voorafgaand aan de genoemde werkzaamheden moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming verleend worden en dienen maatregelen te worden getroffen die de schade op deze soorten beperken en compenseren. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het wegvangen van de genoemde soorten voorafgaand aan geplande werkzaamheden en het afschermen van het projectgebied. Tevens dient verloren leefgebied elders gecompenseerd te worden.

Voor de sloop van het bestaande onderstation wordt een aangepaste werkwijze geadviseerd waarbij (verblijfplaatsen van) hazelwormen en levendbarende hagedissen ontzien worden. Hierbij is van belang dat geen grondwerkzaamheden uitgevoerd worden en dat geen apparatuur gebruikt wordt die door zwaar gewicht spoorvorming veroorzaakt. Voor de geplande sloop van het bestaande onderstation wordt geadviseerd om een ecologisch werkprotocol (EWP) op te laten stellen. Hierin worden alle benodigde mitigerende maatregelen opgenomen die nodig zijn om overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van hazelworm en levendbarende hagedis te voorkomen. Wanneer conform het EWP wordt gewerkt, is geen ontheffing Wet natuurbescherming voor de sloop van het bestaande onderstation nodig.

Das

Voor werkzaamheden die een verblijfplaats van de das zodanig verstoren dat de verblijfplaats (tijdelijk) onbruikbaar wordt is een ontheffing Wnb noodzakelijk. Lichte verstoring van de verblijfplaats is ten aanzien van de das echter wel toegestaan, indien de verblijfplaats niet in onbruik raakt. Geadviseerd wordt daarom om de werkwijze aan te passen zodat de functionaliteit van de dassenverblijfplaats niet in het geding komt en een ontheffingsaanvraag voorkomen wordt. Bij een aangepaste werkwijze is vooral de gebruikte apparatuur belangrijk. Werkzaamheden die in de directe omgeving van de burcht plaatsvinden, moeten zo min mogelijk licht, geluid en trillingen veroorzaken. Het gebruik van zware apparatuur is niet toegestaan. Verder mag geen kaalkap plaatsvinden en dient schade aan de begroeiing in de directe omgeving (50 meter) van de burcht zo veel mogelijk voorkomen te worden. Hiernaast is het belangrijk om de activiteiten zo kort mogelijk te laten duren en buiten de kwetsbare voortplantingsperiode (december t/m juni) van de das te werken. Geadviseerd wordt om de aangepaste werkwijze ten aanzien van de das op te nemen in een EWP. Dit document kan gecombineerd worden met het EWP ten aanzien van reptielen.